

MMFS 11.10

Birinci Baskı
Şubat 2019

Stoklanmış Anti Personel Mayın İmha Kılavuzu

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi
Milli Savunma Bakanlığı
Milli Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı
Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi
Döğol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)
06330 Yenimahalle / Ankara/TÜRKİYE

E-posta: mafam@msb.gov.tr
Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33
Faks: 0 (312) 2131826
(Web: <http://mafam.msb.gov.tr>)

Uyarı

Bu doküman, kapak sayfasında belirtilen tarihten itibaren yürürlüktedir. Milli Mayın Faaliyet Standartları (MMFS) sürekli gözden geçirme ve revizyona tabi olduğundan, kullanıcılar dokümanın durumunu doğrulamak için, MAFAM İnternet sitesine (<http://mafam.msb.gov.tr>) başvurmalıdır.

Telif Hakkı

Bu doküman, bir Milli Mayın Faaliyet Standardıdır (MMFS) ve telif hakları MAFAM'a aittir. Bu doküman veya bir kısmı, MAFAM'ın önceden yazılı izni olmaksızın, hiçbir biçimde veya vasıta ile ve başka amaçlarla kopyalanamaz, saklanamaz veya iletilemez.

Bu doküman satılmaz.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi

Millî Savunma Bakanlığı

Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi

Döğol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)

06330 Yenimahalle / ANKARA

E-posta: mafam@msb.gov.tr

Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33

Faks: 0 (312) 2131826

(Web: <http://mafam.msb.gov.tr>)

MMFS-Şubat 2019

Tüm hakları saklıdır.

İçindekiler

İçindekiler.....	iii
Önsöz.....	iv
Giriş.....	v
1. Kapsam	1
2. Referanslar	1
3. Terimler, tanımlar ve kısaltmalar.....	1
4. Arka Plan	2
4.1. Genel Bilgiler	2
4.2. Mayın faaliyetinin temel bileşeni.....	2
5. Uluslararası sözleşmeler	3
5.1. Anti Personel Mayın Yasağı Sözleşmesi (APMYS).....	3
5.1.1. Madde 4 – Stoklanmış anti-personel mayınların imhası.....	3
5.1.2. Madde 6 – Uluslararası işbirliği ve yardım.....	3
5.1.3. Taraf olmayan devletler	3
5.2. Kargo Mühimmat Sözleşmesi	3
6. Genel hususlar.....	4
6.1. Endüstriyel silahsızlandırmanın avantajları ve dezavantajları	4
6.2. Mühimmattı ortadan kaldırmanın geleneksel yolları	5
7. İmha yöntemi ve teknikleri	5
8. Dünyadaki silahsızlandırma kapasitesi	5
9. Politika ve sorumluluklar	6
9.1. BM Kuruluşları	6
9.1.1. Birleşmiş Milletler Mayın Eylem Servisinin (UNMAS) sorumlulukları.....	6
9.1.2. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının (UNDP) sorumlulukları.....	6
9.2. Milli otoriteler	7
9.3. Bağışçılar.....	7
9.4. Uygulayıcı kuruluşlar.....	7
EK-A Referanslar	8
Değişiklik Kaydı	9

Önsöz

İnsani mayın temizleme programları için uluslararası standartlar, ilk olarak Temmuz 1996'da Danimarka'da yapılan uluslararası teknik konferansta çalışma grupları tarafından önerilmiştir. Mayın temizlemenin tüm yönleri için ölçütler belirlenmiş; standartlar önerilmiş ve "temizleme" için evrensel bir tanım üzerinde uzlaşmıştır. 1996 yılı sonlarında, Danimarka'da önerilen ilkeler, Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğündeki bir çalışma grubu tarafından geliştirilmiş ve İnsani Mayın Temizleme Faaliyetleri için Uluslararası Standartlar hazırlanmıştır. Birinci baskı, Mart 1997'de BM Mayın Eylem Servisi (UNMAS) tarafından yayımlanmıştır.

Bu ilk standartların kapsamı, başta mayın risk eğitimi ve mayın mağdurlarına yardımı olmak üzere mayın faaliyetinin diğer bileşenlerini içerecek ve operasyonel usuller, uygulamalar ve normlarda yapılan değişiklikleri yansıtacak şekilde genişletilmiştir. Standartlar yeniden geliştirilmiş ve Uluslararası Mayın Faaliyet Standartları (IMAS) adını almıştır.

Birleşmiş Milletler, standartların geliştirilmesi ve sürdürülmesi dâhil olmak üzere, mayın faaliyet programlarının etkili biçimde uygulanması ve teşvik edilmesinden genel olarak sorumludur. Bu bağlamda UNMAS, Birleşmiş Milletler bünyesinde, IMAS'ın geliştirilmesi ve sürdürülmesinden sorumlu olan ofistir. IMAS, Cenevre Uluslararası İnsani Mayın Temizleme Merkezi'nin desteğiyle hazırlanmıştır.

IMAS'ı hazırlama, gözden geçirme ve revize etme çalışmaları; uluslararası kuruluşlar, devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle, teknik komite tarafından yürütülmektedir. Her standardın en son versiyonu, teknik komite çalışmaları hakkında bilgiler ile birlikte, <http://www.mineactionstandards.org/> sitesinde bulunmaktadır. Gelişen mayın faaliyet normları ve uygulamalarını yansıtmak ve uluslararası düzenlemeler ve gereklerde meydana gelen değişiklikleri dâhil etmek amacıyla, IMAS asgari olarak üç yılda bir gözden geçirilmektedir.

1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 342'nci maddesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti sınırları dâhilinde ve görevlendirilmesi halinde yurt dışında gerçekleştirilmesi planlanan insani maksatlı mayın ve/veya patlamamış mühimmat temizliğine yönelik faaliyetler ile Millî Mayın Temizleme Standartlarını hazırlamak/güncel bulundurmaktan Milli Mayın Faaliyet Merkezi (MAFAM) D.Bşk.lığı sorumludur.

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan uluslararası standartlar ışığında Milli Mayın Faaliyet Standartları (MMFS) oluşturulmuştur.

Giriş

Anti personel Mayın Yasağı Sözleşmesinin (APMYS) 4'üncü maddesi uyarınca Taraf Devletlerin (TD) her biri, sahip olduğu veya tasarrufunda bulunduğu, yetkisi veya kontrolü altında olan stoklanmış bütün anti-personel mayınlarını, mümkün olan en kısa zamanda, ancak bu Sözleşmenin söz konusu Taraf Devlet için yürürlüğe girmesinden sonra dört yıldan daha geç olmamak şartıyla, imha etmek veya imha edilmesini sağlamakla yükümlüdür. Halihazırdaki Anti Personel (AP) Mayın stoklarının miktarı fazla olsa da ağırlıkları ve net patlayıcı içeriği çok fazla değildir. Bununla birlikte, bu stokların imha edilmesi karmaşık bir lojistik operasyon gerektirebilir.

Açıkta Yakma ve Açıkta Patlatma (AYAP) gibi nispeten basit imha tekniklerinden fazlasıyla karışık sanayi süreçlerine kadar bir dizi fiziksel imha tekniği mevcuttur. Bu MMFS'nin amacı, milli otoritelere, Anti Personel Mayın stokları imhasının sadece teknik ve lojistik yönleriyle ilgili bilgi vermektir. AP mayın stoklarının imhasıyla ilgili birbirleriyle ilişkili çok sayıda faktör bulunduğundan dolayı, bu konuda "şablon çözümler" sunmak mümkün değildir.

Milli otorite, imha için en uygun tekniği ya da teknolojiyi temelde şu faktörlere dayanarak seçecektir: Mevcut kaynaklar, stoklanmış mayın miktarı, ulusal kapasite, yürürlükteki çevre ve patlayıcılar mevzuatı. En belirleyici faktörün ölçek ekonomileri olması muhtemeldir. İmha edilmesi gereken AP mayın miktarı arttıkça ölçek ekonomisi de büyüyecek, dolayısıyla kullanabilecek teknolojik seçenekler de artacaktır. Sonuç olarak, milli otoriteler, daha büyük bir ölçek ekonomisi elde etmek için AP mayın imhasını bölgesel olarak gerçekleştirme seçeneğini de göz önünde bulundurmak isteyebilirler.

Bu MMFS, Uluslararası Mühimmat Teknik Kılavuzu (IATG) 10.10 Silahsızlandırma ve İmha dokümanını tamamlayıcı niteliktedir. Bundan sonra IATG 10.10, AP mayının imhasına ilişkin temel kılavuz doküman olarak kullanılmalıdır. IATG 10.10, AP mayın ve kargo mühimmat da dâhil olmak üzere her türden mühimmatın imha edilmesine ilişkin kapsamlı bilgi sunmaktadır. Bu MMFS, AP mayınla ilişkili mühimmat imhasının ya da silahsızlandırmanın sadece belirli yönlerini kapsamaktadır.

Stoklanmış Anti-Personel Mayın İmha Kılavuzu

1. Kapsam

Bu MMFS'nin amacı, Anti Personel Mayınları imhasının arka planını açıklamak, BM'nin politikasını izah etmek ve IATG 10.10'un içeriğini tamamlayıcı bilgiler sunmaktır. Bundan sonra, IATG 10.10 Silahsızlandırma ve İmha dokümanı AP mayın ve kargo mühimmat stokunun imhası için temel standart olarak kullanılmalıdır.

Bu MMFS, IATG 10.10'a ek olarak, ulusal Anti Personel (AP) mayın stoklarının imhasına yönelik rehberlik sağlamakla birlikte mayın temizleme faaliyetlerinin doğrudan bir sonucu olarak ortaya çıkan AP mayın saha stoklarının imhasını kapsamaz. Bunlar, MMFS 09.30'da yer alan ilkeler doğrultusunda imha edilmelidir.

Bu MMFS, MMFS 04.10, 09.30, 10.10, 10.50, 10.70 ve 11.20 ile birlikte okunmalıdır.

a. MMFS 04.10, MMFS standartları serisinde kullanılan tüm terim, tanım ve kısaltmaların eksiksiz bir sözlüğünü sunmaktadır.

b. MMFS 09.30, Patlayıcı Madde İmhası'na (PMİ) ilişkin özellikler ve rehber ilkeler sağlamaktadır.

c. MMFS 10.10, İş Sağlığı ve Güvenliği'ne ilişkin genel gerekleri içermektedir. Bunlar, mayın temizleme operasyonlarına uygulandığı ölçüde silahsızlandırma operasyonlarına da uygulanmaktadır.

ç. MMFS 10.50, patlayıcıların depolanması, taşınması ve kullanılmasına ilişkin şartlar ve rehberlik sağlamaktadır.

d. MMFS 10.70, mayın faaliyeti operasyonları sırasında çevrenin korunmasına ilişkin rehber ilkeler sunmaktadır.

e. MMFS 11.20, Açıkta Yakma ve Açıkta Patlatma (AYAP) stok imha operasyonlarında uygulanacak ilkeleri ve usulleri kapsamaktadır.

2. Referanslar

Referanslar listesi EK-A'da verilmiştir. Referanslar, bu standartta atıf yapılan ve bu standardın hükümlerinin bir parçasını oluşturan önemli dokümanlardır.

3. Terimler, tanımlar ve kısaltmalar

MMFS 11.10 standartlar serisinde kullanılan tüm terim, tanım ve kısaltmalara ilişkin sözlük, MMFS 04.10'da verilmektedir.

IMAS standartlar serisinde, “-ecek (İngilizce “shall””, “-meli (İngilizce “should”) ve “-ebilir (İngilizce “may””, istenen uyum derecesini belirtmek için kullanılmaktadır. Bu kullanım, ISO standartları ve kılavuzlarındaki dil ile uyumludur:

a. “-ecek (İngilizce “shall””, standarda uymak için uygulanacak gerekler, yöntemler veya özellikleri belirtir.

b. “-meli (İngilizce “should””, tercih edilen gerekler, yöntemler veya özellikleri belirtir.

c. “-ebilir (İngilizce “may”) ise, muhtemel bir yöntem veya hareket tarzını belirtir.

“**Milli Mayın Faaliyet Otoritesi**” (MMFO) terimi, mayından etkilenen bir ülkede, mayın faaliyetini düzenleme, yönetme ve koordine etme sorumluluğu verilen, genellikle bakanlıklar arası bir komite olan devlet kurumunu ifade eder.

Not: Türkiye Cumhuriyetinde MMFO’nun yetki ve sorumlulukları Milli Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

Stoklanmış mayınların imha edilmesi teknik olarak karmaşık bir konu olduğundan dolayı, halihazırdaki terminolojiyi anlamak önem taşır. Zira terimlerin çoğu zaman birbirinin yerine geçebilecek şekilde kullanılması, kafa karışıklığına neden olabilmektedir.

Not: Bu konuda uç, fakat yerinde bir örnek vermek gerekirse AP mayının lojistik olarak ortadan kaldırılması yok edildiği anlamına gelmez. AP mayın, sözleşmeye taraf olmayan bir ülkeden diğerine hediye edilmiş de olabilir. Böyle bir durumda, bağışçı ülke mühimmatı imha etmeden sadece ülke sınırları dışına çıkarmıştır.

“**Silahsızlandırma**”, mühimmatı ve diğer askeri malzemeyi orijinal kullanım amacına yönelik kullanılamaz hale getiren süreçtir.¹

“**İmha**”, mühimmatın ve patlayıcıların, artık tasarlandığı işlevini yapamayacağı şekilde, nihai olarak boş duruma dönüştürülmesi işlemidir.

“**Bertaraf**”, imha işlemi içermeyebilen çeşitli yöntemler kullanılarak mühimmatın ve patlayıcıların buldukları stoklardan çıkartılmasıdır.

4. Arka Plan

4.1. Genel Bilgiler

Depolanmış AP mayın stokları, genelde insan hayatını doğrudan tehdit etmese de yeni mayın tarlaların konuşlandırılması riskini taşır. Bu riskin ortadan kaldırılması, Anti-Personel Mayın Yasağı Sözleşmesinin (APMYS) başarısının sürdürülebilmesi ve dünya çapındaki kara mayınlarının içerdiği potansiyel riskin azaltılması açısından önemli bir faktördür.

Not: Sadece patlayıcı dolgularda ciddi bir kimyasal istikrarsızlık bulunduğu ya da ateşleme mekanizmasında ciddi bir arıza bulunduğu AP mayın stokları, insan hayatına doğrudan bir risk teşkil edebilir. Bununla birlikte, kuşkusuz, söz konusu stoklar, ciddi bir tehlike içermektedir ve istenmeyen bir patlamanın gerçekleşme riskini azaltmak için uluslararası güvenlik standartları doğrultusunda saklanmalı ve taşınmalıdır.

4.2. Mayın faaliyetinin temel bileşeni

17 Ağustos 2000 tarihinde gerçekleştirilen Mayın Faaliyetleri için BM Kurumlar arası Koordinasyon Grubu toplantısında stok imhası, mayın faaliyetinin beşinci temel bileşeni olarak kabul edilmiştir.

¹ Silahsızlandırma sadece nihai imha sürecini içermez. Bu nihai sonuca varmak için kritik önem taşıyan diğer operasyonları (taşınma, depolama, muhasebe ve ön-işleme süreçleri) da kapsar.

5. Uluslararası sözleşmeler

5.1. Anti Personel Mayın Yasağı Sözleşmesi (APMYS)

APMYS kapsamında stoklanmış AP mayının imha edilmesine ilişkin taraf devletlerin uyması gereken belirli gerekler bulunmaktadır. Referans kolaylığı olması için aşağıda bu maddeler tekrar verilmektedir:

Not : Bu sözleşme, Ottawa Antlaşması ya da Ottawa Sözleşmesi vb. olarak da geçmektedir. Bu maddelerin bulunduğu antlaşmanın tam adı şöyledir: “Anti Personel Mayınların Kullanımının, Depolanmasının, Üretiminin ve Devredilmesinin Yasaklanması ve Bunların İmhası ile İlgili Sözleşme, 03 Aralık 1997”.

5.1.1. Madde 4-Stoklanmış anti-personel mayınların imhası

Madde 3’te belirtilen durumlar dışında, Taraf Devletlerin her biri, sahip olduğu veya tasarrufunda bulunan, ya da yetkisi veya kontrolü altında olan stoklanmış bütün anti-personel mayınları, mümkün olan en kısa zamanda, ancak bu Sözleşmenin söz konusu Taraf Devlet için yürürlüğe girmesinden sonra dört yıldan daha geç olmamak şartıyla, imha etmek veya imha edilmesini sağlamakla yükümlüdür.

Not: Madde 3, mayın temizleme veya mayın imha tekniklerinin geliştirilmesi veya bu teknikler hakkında eğitim verilmesi için bir miktar anti-personel mayının bulundurulması ile ilgilidir.

5.1.2. Madde 6- Uluslararası işbirliği ve yardım

a. Taraf Devletlerin her biri bu Sözleşmeye göre yükümlülüklerini yerine getirirken, mümkün olan durumlarda, diğer Taraf Devletlerden imkânlar dâhilinde yardım isteme ve alma hakkına sahiptir.

b. Taraf Devletlerden her biri, bu Sözleşmenin uygulanmasıyla ilgili teçhizat, malzeme ve bilimsel ve teknolojik bilgi alışverişini kolaylaştırmakla yükümlüdür ve bu alışverişe mümkün olan en geniş şekilde katılma hakkına sahiptir. Taraf Devletler, insancıl amaçlar için kullanılacak mayın temizleme teçhizatının ve ilgili teknolojik bilginin tedarikine gereksiz kısıtlamalar getirmeyeceklerdir.

c. İmkânı olan her Taraf Devlet stoklanmış anti-personel mayınların imha edilmesi için yardım sağlayacaktır.

5.1.3. Taraf olmayan devletler

APMYS’nin hükümlerine bakılmaksızın, taraf olmayan devletlerin stoklanmış mayınların imhası için BM’den yardım istemesi mümkün ve uygundur. Taraf olmayan devletlerin bu konuda çift taraflı destek aldığı örnekler de mevcuttur.

5.2. Kargo Mühimmat Sözleşmesi

01 Ağustos 2010 tarihinde yürürlüğe giren bu sözleşmenin Madde 3(2)’de yer alan hükmü uyarınca Taraf Devletler bu maddenin 1’inci paragrafında belirtilen kargo mühimmatın tamamını, mümkün olan en kısa zamanda, ancak bu Sözleşmenin söz konusu Taraf Devlet için yürürlüğe girmesinden sonra sekiz yıldan daha geç olmamak şartıyla, imha edecek veya imha

edilmesini sağlayacaktır. Taraf Devletlerin her biri, imha yöntemlerinin kamu sağlığını ve çevreyi korumaya yönelik uygulanabilir uluslararası standartlara uymasını sağlamakta yükümlüdür.

6. Genel hususlar

Stoklanmış mayınların imhası açısından, AP mayın da diğer mühimmat türlerinden farklı değildir. Bunların tümü, ateşleme sistemleri ve yüksek patlayıcılar içerir. Dolayısıyla taşıma, depolama, işleme ve imha süreçleri esnasında karşılaşılabilecek tehlikeler de aynıdır. Bu nedenle, stoklanmış AP mayının imhasını tek başına düşünmemek gerekir. Tüm mühimmat türleri için teknik faktörler aynıdır. Dolayısıyla, uygun olduğu takdirde, AP mayınla birlikte diğer mühimmat türlerinin imha edilmesi hususu da göz önünde bulundurulmalıdır. Zira bu, bazı durumlarda yararlı olabilir. Tüm mühimmat türleri için lojistik ve destekleyici hizmetler benzer olacaktır.

Not: Örneğin, AP mayın stoklarının imhası, büyük çaplı topçu mermilerini imha etme işlemiyle birlikte gerçekleştirilebilir. O zaman bunlar AP mayın için bağış ücreti gibi olabilir, dolayısıyla açıkta patlatma operasyonları sırasında uygun patlayıcı maliyetlerini azaltabilir.

AP mayın imhası için çeşitli teknikler ve teknolojiler bulunmaktadır. En uygun tekniğin ya da teknolojinin seçilmesi temelde şu faktörlere bağlı olabilmektedir: Mevcut finansman kaynakları, stoklanmış mayınların durumu, ülke içindeki kapasite ve ilgili Devlet'in yürürlükteki çevre mevzuatı. Avrupa'da birçok ülkede farklı bir alternatif bulunmadığında ve sadece güvenlik gerekçelerine dayandırılması dışında tüm mühimmatın Açıkta Yakma ve Açıkta Patlatma (AYAP) yoluyla imha edilmesi yasaklanmıştır. Bu yasak, pahalı silahsızlandırma tesislerinin inşa edilmesini gerektirmiştir. Dolayısıyla, bu seçeneğe başvurulduğunda ölçek ekonomisinden yararlanmak için AP mayın dışındaki diğer türden mühimmatı da ortadan kaldırmak gerekmiştir. AYAP'ın çevresel etkisine ilişkin tartışmalar devam etmektedir. Bazı AP mayın türlerinin AYAP yoluyla imha edilmesinin çevreye zarar vermeyebileceği yönündeki tezi destekleyen sağlam bilimsel bulgular da elde edilmiştir. Bu, AP mayının imha edilmesi için AYAP'ın hala uygulanabilir bir imha yöntemi olduğu anlamına gelir. Özellikle de Afrika ve Asya gibi neredeyse hiçbir endüstriyel silahsızlandırma kapasitesinin bulunmadığı yerlerde AYAP en uygun seçenek olabilmektedir.

Not: Avrupa ve ABD'deki ticari firmaların çoğu zaman boşta silahsızlandırma kapasitesi bulunmaktadır. NATO İkmal ve Bakım Ajansı (NAMSA) bu ortadan kaldırma seçeneğine ilişkin tavsiyelerde bulunabilir. AP mayın silahsızlandırma maliyetleri; AP mayın türüne göre 2 ABD doları ile 4 ABD doları arasında değişmektedir.

6.1. Endüstriyel silahsızlandırmanın avantajları ve dezavantajları

Endüstriyel ölçekli silahsızlandırmanın birçok avantajı bulunmaktadır: Mekanik söküm, çevresel olarak kontrol altına alınmış sistemlerde yakarak yok etme olanağı, yılın 365 günü ve günün 24 saati çalışma kapasitesi. En büyük dezavantajı ise kurulum aşamasındaki yatırım maliyetlerinin (tasarım, proje yönetimi, inşaat ve devreye sokma için gereken maliyetler) yüksekliğidir. İşletme maliyetleri genelde (geliştirme sermayesinin aşınma payı düşüldükten sonra) AYAP'tan daha düşüktür. Fakat gelişmiş ülkelerdeki yüksek işçilik maliyetlerinin AYAP maliyetlerinin büyük bir yüzdesine karşılık geldiğini de unutmamak gerekir. Yine de, ölçek ekonomisine bağlı olarak AYAP daha ucuz bir seçenek olabilir. Örneğin, ABD'de ortalama AYAP maliyeti ton başına 850 ABD doları, endüstriyel silahsızlandırma maliyeti ise

ton başına 1180 ABD dolarıdır. Bununla birlikte, söz konusu maliyetlerin sadece AP mayın için değil tüm mühimmat türleri için geçerli olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Birçok örnekte, Taraf Devletlerin sırf AP mayın imhasına ilişkin yükümlülüklerini getirmek üzere silahsızlandırma tesisleri kurması, mevcut kaynakların çok ötesinde bir yatırım gerektirebilmektedir. Dolayısıyla bu, her zaman pratik bir seçenek olmayabilir. Bazı durumlarda maliyet, yer ve güvenlik gibi faktörler AYAP'ın tek makul ve uygulanabilir seçenek olduğu anlamına gelebilir. AYAP'ın avantajları, dezavantajları ve çevresel etkileri IATG 10.10.'da ele alınmaktadır.

6.2. Mühimmatı ortadan kaldırmanın geleneksel yolları

Geçmişte mühimmat ve patlayıcıların lojistik olarak ortadan kaldırılması için beş seçenek bulunmaktaydı. Bununla birlikte, AP mayın örneğinde bu seçeneklerden dördü uluslararası sözleşmeyle yasaklanmıştır. Anti Personel Mayın Yasağı Sözleşmesinin (APMYS) kendisi AP mayın satışını, AP mayının hediye edilmesini ve eğitim esnasında kullanım artışını yasaklamaktadır. Oslo Sözleşmesi ise AP mayının derin sulara bırakılmasını da men etmiştir. Dolayısıyla, uluslararası toplumun AP mayından kurtulmak için elinde kalan tek seçenek, imhadır.

7. İmha yöntemi ve teknikleri

AP mayınla ilgili tüm lojistik imha işlemleri, IATG 10.10 Silahsızlandırma ve İmha dokümanına uygun olarak gerçekleştirilmelidir.

8. Dünyadaki silahsızlandırma kapasitesi

Dünya üzerindeki birçok ülkede her türden mühimmat için endüstriyel silahsızlandırma süreci devam etmektedir, diğer yandan gelişmekte olan ülkelerin bazılarında AYAP operasyonları da gerçekleştirilmektedir.

Bunların, yani temelde ticari işletmeler olan imha kuruluşlarının iletişim bilgilerini bu MMFS'ye dâhil etmek uygun olmayacaktır. Bununla birlikte, söz konusu kuruluşların iletişim bilgilerine ve kapasitelerine ilişkin genel bilgilere BM Mayın Stoklarının İmhasına ilişkin web sitesinden (<http://www.mineaction.org/>) ulaşılabilir. Bu web sitesine belirli bir şirkete ilişkin bilgiler koyulması, söz konusu şirketin kapasitesinin BM tarafından onaylandığı anlamına gelmez. Bu bilgiler, Taraf Devletlerin imha planlarını hazırlarken mümkün olan en geniş tavsiye ve seçenek havuzundan yararlanabilmelerini sağlamak üzere web sitesine konmuştur.

Not: BM Mayın Stoklarının İmhası'na ilişkin web sitesinin içeriğini hazırlayan yazarlar, burada yer alan listenin tüm silahsızlandırma şirketlerini kapsadığını iddia etmemektedirler. Söz konusu liste, istişareler ve kapsamlı bir yazın araştırması sonucunda oluşturulmuştur. Sitede yer alan bilgiler düzenli olarak güncellenecektir. Listede yer alamayan silahsızlandırma şirketleri, listeye dâhil olmak için ağ yöneticisi ile iletişime geçmelidir.

Web sitesinde milli otoritelerin tavsiye almak için başvurabilecekleri dört ana silahsızlandırma uzmanlık grubuna ilişkin bilgiler bulunmaktadır:

- a. Uluslararası kuruluşlar,
- b. Silahsızlandırma tavsiyesi ve danışmanlığı,

- c. Silahsızlandırma teçhizatı ve imalatçıları,
- ç. Faaliyet gösteren silahsızlandırma tesisleri.

9. Politika ve sorumluluklar

9.1. BM Kuruluşları

9.1.1. Birleşmiş Milletler Mayın Eylem Servisinin (UNMAS) sorumlulukları

Birleşmiş Milletler Mayın Eylem Servisi (UNMAS), BM'nin mayınlarla ilgili faaliyetlerinin merkezinde yer almaktadır. Bu sıfatıyla, mayın depolarının imhasıyla ilgili BM müdahalelerinin etkili, proaktif ve koordineli bir şekilde yürütülmesini sağlamakla yükümlüdür. UNMAS, diğer ortaklarla istişare halinde, bu alanda şu konularda destek sağlayabilir:

- a. Değerlendirme görevleri/misyonları için önceliklerin belirlenmesi,
- b. Bağışçılar ve uluslararası toplumlar arasında tutarlı ve yapıcı bir diyalog kurulmasının kolaylaştırılması,
- c. Kaynak seferberliğinin koordine edilmesi,
- ç. Teknik standartların ve güvenlik standartlarının geliştirilmesi, muhafazası ve yaygınlaştırılması,
- d. Teknik tavsiye,
- e. Eğitim,
- f. Silahsızlandırma teknoloji veri tabanının bakımı (bakınız <http://www.mineaction.org/>)

9.1.2. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) sorumlulukları

UNDP Mayın Faaliyeti Politika Beyanı (18 Aralık 1998) bütünlük, sürdürülebilir, milli/yerel mayın faaliyet programlarının geliştirilmesini şart koşmaktadır. Söz konusu politikanın temel ilkeleri, mayın faaliyetinin diğer tüm yönleriyle olduğu kadar stoklanmış mayınların imhasıyla da ilişkilidir. UNDP stoklanmış mayınların imhasına yönelik ulusal kapasitelerin ve becerilerin geliştirilmesine destek olabilir. Bu destek şu şekillerde verilebilir:

- a. Stoklanmış mayınların imhası için ulusal kapasitelerin geliştirilmesi,
- b. Stoklanmış mayınların imhasına yönelik sürdürülebilir girişimlere ya da programlara destek sağlanması
- c. Yukarıdaki a. ve b. Alt maddeleri doğrultusundaki UNDP girişimleri için kaynak seferberliği ve bağışçı koordinasyonu.

9.2. Milli otoriteler

Milli otorite, AP mayın mili mayın depolarında bulunduğu müddetçe, AP mayının güvenliğinden ve emniyetinden nihai olarak sorumludur. Stoklanmış AP mayın stokunu korumaya yönelik etkili yönetim ve fiziksel güvenlik süreçlerinin bulunmasını sağlamalıdır.

Milli otorite, önerilen silahsızlandırma uygulama kuruluşunun patlayıcıların saklanması, taşınması ve kullanılmasına ilişkin yürürlükteki ulusal mevzuatın (ve uygulanabildiği yerlerde uluslararası mevzuatın) tüm hükümlerine uymasını sağlamalıdır.

Milli otorite, AP mayın stoklarının yönetiminin tüm yönlerinden sorumludur. Dolayısıyla, stok imha planlamasının yönetim işlevini de yerine getirecektir. Buna güvenlik ve emniyet konusundaki sorumluluğun (fakat AP mayın sahipliğinin değil) imha uygulama kuruluşuna devrine ilişkin kabul edilmiş usuller de dâhil olacaktır.

Milli otorite seçilen imha tekniğinin makul bir şekilde uygulanabilir olduğu ölçüde çevreye de saygılı olmasını temin etmelidir. Türkiye Cumhuriyetinde MMFO'nun yetki ve sorumlulukları Milli Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

9.3. Bağışçılar

Bağışçı kuruluşlar, yönetim sürecinin bir parçasıdır ve finanse ettikleri projelerin etkili ve uluslararası standartlara uygun bir şekilde yönetilmesini sağlama konusunda bu kuruluşların bazı sorumlulukları vardır. Buna sözleşme metinlerinin dikkatli bir şekilde incelenmesi ve bu sözleşmeleri yerine getirmeleri için seçilmiş silahsızlandırma kuruluşlarının ülkelerindeki akreditasyon ölçütlerine uymalarını sağlamak da dâhildir. Milli otorite, silahsızlandırma konusunda deneyimsizse bağışçıların bu konudaki sorumluluğu ve hesap verebilirliği daha da fazladır.

9.4. Uygulayıcı kuruluşlar

Uygulayıcı kuruluş, AP mayın stokları kuruluşun deposuna vardıktan sonra, bu stokların emniyet ve güvenliğiyle ilgili her türlü sorumluluğu üstlenir. Bunu milli otoriteye de kanıtlayabilmeli ve imha projesi boyunca uygulayabilmelidir.

Not: Ulusal depodan uygulayıcı kuruluşun ambarına götürülen AP mayının yol üzerindeki güvenlik ve emniyeti, ulusal bir sorumluluktur.

Uygulayıcı kuruluş, silahsızlandırma döngüsünün tüm aşamalarında (ulusal ana depodan kendi ambarına ulaşım hariç) patlayıcı güvenliğinden sorumludur.

Uygulayıcı kuruluş, proje süresi boyunca, kaydedilen imha düzeyi hakkında milli otoriteye zamanında ve doğru bilgiler vermelidir. Bu kuruluşlar, makul düzeyde uygulanabilir olduğu kadar işçi güvenliği açısından riski de mümkün olduğunca en düşük seviyelere indiren çalışma güvenlik sistemleri planladıklarını ve ardından da bu planları uyguladıklarını kanıtlayacaklardır. Bunları gerçekleştirirken ulusal patlayıcı güvenliği ve çevreyle ilgili tüm mevzuatlara da riayet etmelidirler. Uygulayıcı kuruluş, AP mayın silahsızlandırma ve imha operasyonlarını yürütmek için uygun personeli işe alacak, eğitecek ve muhafaza edecektir.

EKİ:

EK-A Referanslar

EK-A

Referanslar

Aşağıdaki dokümanlar, bu metinde atıf yoluyla bu standardın bir parçası haline gelen hükümler içermektedir. Tarih taşıyan referanslar için, bu yayımların sonraki değişiklikleri veya revizyonları geçerli değildir. Ancak, standardın bu bölümüne dayalı olan anlaşmaların tarafları, aşağıda belirtilen dokümanların en son versiyonlarını uygulama imkânlarını araştırmaya teşvik edilmektedir. Tarih taşımayan referanslar için, atıf yapılan normatif dokümanın en son baskısı geçerlidir. ISO ve IEC üyeleri, hâlihazırda yürürlükte olan ISO ve EN sicil kütüklerini muhafaza etmektedir.

- a. IATG 03.10 Mühimmat Envanter Yönetimi,
- b. IATG 08.10 Mühimmat Taşıma,
- c. IATG 09.10 Güvenlik Sistemleri ve İlkeleri,
- ç. IATG 10.10 Silahsızlandırma ve İmha,
- d. MMFS 04.10 Mayın Faaliyet Terim, Tanım ve Kısaltmaları Sözlüğü,
- e. MMFS 09.30 Patlayıcı Madde İmhası,
- f. MMFS 10.10 İş Sağlığı ve Güvenliği - Genel Gereklere,
- g. MMFS 10.50 İş Sağlığı ve Güvenliği – Patlayıcıların Depolanması, Taşınması ve Kullanılması,
- ğ. MMFS 10.70 İş Sağlığı ve Güvenliği – Çevrenin Korunması,
- h. MMFS 11.20 Açıkta Yakma ve Patlatma (AYAP) İşlemlerine İlişkin Usul ve Esaslar,
- ı. MMFS 11.30 Ulusal Stok İmha Planlama Kılavuzu.

Bu referansların en son versiyonu/baskısı kullanılmalıdır. MAFAM, bu standartta kullanılan tüm referansların kopyalarını muhafaza etmektedir. MMFS'nin en son versiyonu/baskısına ilişkin sicil kütüğü MAFAM tarafından tutulmaktadır ve adresinde bulunan MAFAM internet sitesinden erişilebilir. MMFO, işverenler ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlar, mayın faaliyet programlarına başlamadan önce bunların kopyalarını elde etmelidir.

Değişiklik Kaydı

MMFS değişiklik yönetimi

MMFS serisi standartlar, üç yılda bir resmi olarak gözden geçirilmektedir. Ancak bu kural, operasyonel güvenlik ve verimlilik nedenleriyle veya editoryal amaçlarla, üç yıllık dönem içinde değişiklik yapılmasını önlemez.

Bu MMFS dokümanına değişiklikle yapıldıkça, her değişiklik numaralandırılır, tarihi ve ayrıntılarıyla aşağıdaki çizelgeye kaydedilir. Değişiklik ayrıca, “değişiklik no. 1’i içerir” vs. tabirinin baskı tarihinin altına dâhil edilmek suretiyle MMFS’nin kapak sayfasında da gösterilir.

Her MMFS’nin resmi gözden geçirmesi tamamlandığında yeni baskı yayımlanabilir. Yeni baskının tarihine kadar yapılan değişiklikler ise, yeni baskıya dâhil edilir ve değişiklik çizelgesinden silinir. Değişikliklerin kaydı yeniden başlatılır ve yeni bir gözden geçirmeye kadar sürdürülür.

En son değiştirilmiş olan MMFS, <http://mafam.msb.gov.tr> adresine yüklenmiş olan versiyondur.

No	Tarih	Değişiklik Ayrıntıları